

TÜRKİYE CUMHURİYETİ PEKİN BÜYÜKELÇİSİ ABDULKADİR EMİN ÖNEN



Abdulkadir Emin Önen 15 Mart 1976'da Ankara'da dünyaya geldi. İstanbul Fatih Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nü bitiren Önen, "2003'ten itibaren Türk Dış Politikasında Asya Algısı" konulu tez çalışması ile Siyaset Bilimi alanında yüksek lisansını yaptı. Özel sektörde Yatırım Danışmanı ve Genel Müdür olarak çalışmış olan Önen, Çin Halk Cumhuriyeti'nde ithalat ve ihracat alanında faaliyet gösteren kendisine ait danışmanlık şirketini kurdu. 2007 yılı genel seçimlerinde Adalet ve Kalkınma Partisi'nden Şanlıurfa Milletvekili seçilmiştir. TBMM'nin 23. ve 24. Yasama dönemlerinde görev yapmış olan Önen, Asya Parlamenter Asamblesi (APA) Başkan Yardımcılığı, Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Türk Grubu Başkanlığı ve AGİT Parlamenter Asamblesi Başkan Yardımcılığı, AGİTPA Türk Grubu Başkanlığı, Türkiye-Çin Parlamentolararası Dostluk Grubu Başkanlığı görevlerinde de bulunmuştur. 29 Ocak 2016 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Başdanışmanı olarak atandığı görevinde, Asya ve Çin konularını çalışmıştır. Abdulkadir Emin Önen, 26 Ekim 2017 tarihinden beri Çin- Pekin Büyükelçisi olarak görev yapmaktadır.

Atıf: Önen, A.K. (2021/2022). Karşılıklı saygı ve dostluğa dayalı Türk-Çin ilişkilerinin son yarım yüzyılı ve geleceği. *Kuşak ve Yol Girişimi Dergisi*, 3(1), 6-10.

KARŞILIKLI SAYGI VE DOSTLUĞA DAYALI TÜRK-ÇİN İLİŞKİLERİNİN SON YARIM YÜZYILI VE GELECEĞİ

**T.C. Pekin Büyükelçisi A. Emin Önen'in
Kuşak ve Yol Girişimi Dergisinin
Türkiye-Çin Özel Sayısında Yayımlanmak Üzere
Hazırlanan Makalesi***

28.10.2021



TÜRKİYE CUMHURİYETİ VE ÇİN HALK Cumhuriyeti, İpek Yolu'nun iki ucundaki iki kadim medeniyetin mirasçılarıdır. Bu yıl, iki devlet arasında 1971'de tesis edilen diplomatik ilişkilerin 50. yıldönümünü kutlamaktayız. Esasen 50 sene, her iki medeniyetin de köklü tarihi ve bin yıllar öncesine uzanan etkileşimi göz önünde bulundurulduğunda, gayet kısa bir zaman dilimidir. Bununla birlikte, özellikle ilişkilerimizin “stratejik işbirliği” seviyesine yükseltildiği 2010 yılından bu yana yakalanan ivme kaydadeğerdir.

Bu noktada, Türkiye Cumhuriyeti'nin Çin Halk Cumhuriyeti nezdindeki Büyükelçisi olarak göreve başladığım 1 Aralık 2017 tarihinden bu yana, dünyanın en büyük nüfuslu ülkesin-

de ve Pekin gibi tarihi bir başkentte Türkiye'yi temsil ediyor olmaktan onur ve mutluluk duyduğumu da özellikle vurgulamak isterim.

Bu bağlamda, iki ülke arasında ekonomiden ticarete, turizmden ortak ulaşım projelerindeki işbirliğine kadar çeşitli alanlarda ikili ilişkilerin son yıllarda gözle görülür şekilde geliştiğini, her düzey ve sektördeki temasların yoğunlaştığını ve ikili ilişkilerimizin yanı sıra bölgesel ve küresel meselelere dair işbirliğimizin güç kazandığını sarıh bir şekilde müşahade etmekten memnuniyet duyuyorum. Kalkınma yolunda önemli mesafeler kaydeden bu iki dinamik gücün, yıllar ilerledikçe daha fazla işbirliği içinde olmaları, tarihin akışı bakımından

*Spotlar BRIQ tarafından çıkarılmıştır.

da son derece doğaldır. Ancak son on yılda hemen her alanda gözlemlenen atılımlara rağmen, ilişkilerimizin hacmi ve düzeyinin henüz gerçek potansiyelini yansıtmaktan uzak olduğu gerçeği de, üzerinde düşünülmesi ve daha çok çaba sarf edilmesi gereken bir olgudur.

Türk-Çin işbirliğinin sağlam temellere dayalı olduğu, özellikle zor zamanlarda kanıtlanmıştır.

Hiç kuşkusuz, liderler düzeyinde sürdürülen diplomasi, hızla gelişen ikili ilişkilerimizde yakalanan ivmenin korunmasında ve karmaşık bölgesel ve küresel sınamalarla ilgili tutumlarımıza ilişkin eşgüdümün sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğın ve Sayın Devlet Başkanı Xi, yıl boyunca yaptıkları telefon görüşmeleriyle düzenli istişarelerde bulundular; ortak çıkarlarımızı ilgilendiren konularda ortak kararlar almaya devam ederken, bölgesel ve küresel sınamalarla ilgili fikir alışverişı yaptılar. İki lider arasındaki yakın diyalogun, önümüzdeki yıllarda Türk-Çin stratejik işbirliğinin profilini yükseltmeye rehberlik edeceği açıktır. Nitekim, Dışişleri Bakanı Sayın Wang'ın Mart 2021'de Türkiye'ye yaptığı ziyaret ve Sayın Dışişleri Bakanımız Çavuşoğlu ve Sayın Wang'ın geçtiğimiz Temmuz ayında Taşkent'teki görüşmeleri de bu duruma işaret etti ve Türkiye ile Çin'in önemli uluslararası meselelere ilişkin birbirlerinin bakış açılarını daha iyi anlamalarını sağlamak açısından çok yararlı oldu.

Türk-Çin işbirliğinin sağlam temellere dayalı olduğu, özellikle zor zamanlarda kanıtlanmıştır.

Türk-Çin işbirliğinin sağlam temellere da-

yalı olduğu, özellikle zor zamanlarda kanıtlanmıştır. Türkiye, Wuhan'da baş gösteren salgınının başlangıcında, Çin'e çok ihtiyaç duyulan tıbbi malzemeleri sağlayan ilk ülkelerden biri olmuş; 2020 yılının ortalarında salgın Türkiye'ye yayıldığında ise bu defa Çin aynı şekilde karşılık vermiştir. Sonrasında da, Çin'de üretilen Covid-19 aşısı CoronaVac, ulusal aşı kampanyamız çerçevesinde milyonlarca vatandaşımız için kullanılmış ve kullanılmaya devam etmektedir.

Pandemi süreci henüz hayatımızdan çıkmış olmamakla birlikte, bu durumun neden olduğu uluslararası seyahat kısıtlamalarına ve diğer pek çok sınamalara rağmen, Büyükelçiliğimizdeki meslektaşlarım ve ben, özellikle kültür ve ekonomi alanlarında ikili işbirliğinin olumlu gündemini ilerletmek için elimizden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyoruz.

Bu doğrultuda, Yunus Emre Enstitüsü'nün dünya genelindeki 59uncu, Çin'deki ilk merkezini, dünyanın sayılı kültür başkentlerinden biri konumundaki Pekin'de geçtiğimiz Mayıs ayında faaliyete geçirdik. Her iki toplumun birbirini daha yakından tanıması için önemli bir vazife görmekte olan bu merkeze Çinli dostlarımızın büyük ilgi göstermesi sevindiricidir.

Diğer taraftan, Çin'deki dördüncü Başkonsoloslüğümüzü de Siçuan eyaletinin başkenti Çengdu'da faaliyete geçirmeye hazırlanıyoruz. Böylece, Pekin, Hong Kong, Şanhay ve Guanco'nun ardından, Çin'in hızla gelişen önemli bir bölgesinde daha temsil ediliyor olacağız.

Pandemi süreciyle birlikte kesintiye uğrayan beşeri münasebetlerimizin mümkün olan en kısa sürede yeniden canlandırılması hususunda kararlıyız. Salgın öncesi dönemde sayısı haftada 50'ye yaklaşan karşılıklı uçuşların yeni-

den başlayarak uçuş sayısı ile destinasyonlarının çeşitlendirilmesi, 2019 yılında 600 bin bandına yükselerek rekor düzeye ulaşan ülkemizi ziyaret eden Çinli turist sayısının da artmasını ve “yıl-da 1 milyon Çinli turist” hedefimize ulaşmamızı sağlayacaktır. Karşılıklı ziyaret olanaklarının kolaylaşması aynı zamanda, eğitsel ve akademik temasların da yeniden önünü açacaktır.

2020 yılında ikili ticaret seviyemiz yaklaşık 26 milyar Dolar’a çıkarak rekor seviyeye ulaştı ve böylece Çin, Türkiye’nin en büyük ikinci ticaret ortağı haline geldi.

Tarihi İpek Yolu’nun doğal mirasçıları olan ülkelerimiz, aynı zamanda “Orta Koridor” ve “Kuşak ve Yol Girişimi” gibi kapsamlı bağlantı projeleriyle Avrasya üzerinden entegrasyon sağlanması vizyonunu paylaşmaktadırlar.

Diğer taraftan, ülkelerimiz arasındaki ekonomik ve ticari bağları olabildiğince dinamik tutmak için büyük çaba sarf ediyoruz. 2020 yılında ikili ticaret seviyemiz yaklaşık 26 milyar Dolar’a çıkarak rekor seviyeye ulaştı ve böylece Çin, Türkiye’nin en büyük ikinci ticaret ortağı haline geldi. İkili ticaretimizdeki açığı daha dengeli bir hale getirmek amacımız doğrultusunda Çin’e ihracatımızı artırma yönünde de önemli adımlar atıyoruz. Bu bağlamda, 2021’in ilk 8 ayında Çin’e ihracatımız, geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre %45 artarak 2.4 milyar Dolar’a ulaştı. Türkiye’nin Çin’e yaptığı gıda ve tarım ürünleri ihracatı bu yılın ilk sekiz ayında %112 oranında artarak 230 milyon Dolar’a çık-

tı. 2021 yılı sonu itibarıyla Çin’e ihracatımızın tarihimizdeki en yüksek seviyesine erişmesini hedefliyoruz. Ayrıca, yeni dijital ekonomilerin sunduğu fırsatı değerlendirmek için Türk ihrac ürünlerini Çin’in büyük e-ticaret platformlarına entegre etme planları üzerindeki çalışmalarımıza da devam ediyoruz. Buna paralel olarak, Türkiye’de daha fazla Çin menşeli yatırım yapılmasını teşvik ediyoruz. Doğru planlama, kararlılık ve samimi işbirliğiyle, ticaret hacmimizin ve karşılıklı yatırımların ikiye, hatta üçe katlanması için hiçbir engel görmüyorum.

Çin ile ilişkilerimize, 2019 yılında hayata geçirilen ve Türkiye’nin Asya ülkeleriyle ilişkilerini derinleştirmeyi ve kıta genelinde ekonomik bütünleşmeye katkıda bulunmayı amaçlayan “Yeniden Asya” girişimimiz çerçevesinde de büyük önem atfediyoruz.

Tarihi İpek Yolu’nun doğal mirasçıları olan ülkelerimiz, aynı zamanda “Orta Koridor” ve “Kuşak ve Yol Girişimi” gibi kapsamlı bağlantı projeleriyle Avrasya üzerinden entegrasyon sağlanması vizyonunu paylaşmaktadırlar.

Bu bağlamda, ulaşım koridorları kritik öneme sahiptir. Tarihi İpek Yolu’nun doğal mirasçıları olan ülkelerimiz, aynı zamanda “Orta Koridor” ve “Kuşak ve Yol Girişimi” gibi kapsamlı bağlantı projeleriyle Avrasya üzerinden entegrasyon sağlanması vizyonunu paylaşmaktadırlar. Bu ortak vizyonun bir parçası, bu iki iddialı projeyi uyumlaştırma yönündeki yoğun çabalarımızın somut bir semeresi olarak, Türkiye’den Çin’e ilk ihracat yük treni hizmeti Aralık 2020’de başlatılmıştır. Tren, Trans Hazar Doğu-Batı Orta Koridoru’nu Kars-Tiflis-Bakü demiryolu vasıtasıyla takip ederek, İstanbul’dan

Xi'an'a sadece 12 günde ulaşmıştır. Önümüzdeki dönemde, bu yük trenlerinin sefer sayılarının artması yönündeki çalışmalar sürmektedir. Bu demiryolu bağlantısının daha fazla kullanılması, Türk ve Çin ürünlerinin ilgili varış noktalarına daha kolay ve hızlı bir şekilde teslim edilmesini sağlayacak; ayrıca küresel tedarik zincirlerinde süregelen kırılganlıkların giderilmesine de büyük katkı sunacaktır.

Diplomatik ilişkilerimizin yarım yüzyılını kutlarken, önümüzdeki 50 yılda Türkiye ile Çin arasındaki bağların daha da kökleşerek gelişmesini temin edecek, "kazan-kazan" ilkesi ışığında belirlenecek adımların temellerini bugünden en ayrıntılı biçimde planlamalı ve peyderpey uygulamaya koymalıyız.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin Kuşak ve Yol Girişimi için ehemmiyeti, lojistik, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla çok büyüktür. Kuşak ve Yol Coğrafyasının asli unsurlarından olan Uygur Türkleri'nin kaydadeğer bir bölümü de ülkemizde yaşamaktadır. Dolayısıyla, başta Uygurlar olmak üzere, aramızda yadsınamaz dil, din, tarih, kültür bağları bulunan Çin'de yerleşik Türksoylu halkların eşit vatandaşlar olarak huzur, güven ve refah içinde yaşamalarına, ulusal ve uluslararası hukuktan neşet eden haklarından tam olarak faydalanmalarına, kültürlerini geliştirerek yeni nesillere aktarmalarına ve bölgenin kalkınmasından en iyi biçimde istifade ederek Çin ile ilişkilerimize katkıda bulunmalarına özel önem vermekteyiz. Bu konuda daha fazla çaba sarf edilmesi gerektiğine kani olduğumuz hususları,

özellikle vatandaşlarımızla ilgili mevzuları Çin tarafıyla temaslarımızda düzenli biçimde ele almaktayız. İkili ilişkilerimizin diğer veçhelerinde olduğu gibi bu konuda da yapıcı ve sonuç odaklı bir diyalogun tesisinin, münasebetlerimize müspet yönde tesir edeceğine inanıyorum.

Özetlemek gerekirse, bilhassa son on beş yılda ilişkilerimizin geliştirilmesi yönünde karşılıklı olarak sergilenen güçlü siyasi irade, yoğun üst düzey siyasi temaslarla daha da perçinlenmiş ve pek çok alandaki işbirliğimize zemin hazırlanmıştır. İkili bağlarımızın güçlü temeller üzerine inşa edildiği, pandeminin yarattığı türbülans ortamında kanıtlanmıştır. Gerek siyasal düzlemde artan üst düzey angajman gerek turizm, kültür, sivil havacılık, bilim ve teknoloji gibi pek çok alanda güçlenen toplumsal temaslar, bize gelecek yarım yüzyılın Türkiye ve Çin bakımından çok daha kıymetli olacağına dair güçlü ipuçları vermektedir. Dolayısıyla, diplomatik ilişkilerimizin yarım yüzyılını kutlarken, önümüzdeki 50 yılda Türkiye ile Çin arasındaki bağların daha da kökleşerek gelişmesini temin edecek, "kazan-kazan" ilkesi ışığında belirlenecek adımların temellerini bugünden en ayrıntılı biçimde planlamalı ve peyderpey uygulamaya koymalıyız.

Şüphesiz ki, müreffeh bir geleceğe giden yolu hiçbir ülkenin tek başına kat edebilmesi mümkün değildir. Bu anlayışla, ilişkilerimizin, iki ülke halkının menfaatleri doğrultusunda gelecekte daha da ileriye taşınacağına olan inancım tamdır. İlişkilerimizin derinleşerek gelişmesi, iki ülke halkının refahı ve kalkınmasına faydalı olacağı gibi bölge ve dünya barışı, istikrarı ve kalkınmasına da katkı sağlayacaktır. 🌸